

Vaistų gamintojų asociacija

Juridinio asmens kodas 124657436

Registruotos buveinės adresas: Jogailos g.4, LT-01116, Vilnius

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai

2026-09-07 Nr. 2026/08

Siunčiama el. p. lrvkanceliarija@lr.lv

Kopija:

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai

Siunčiama el. p. ministerija@sam.lt

DĖL: DVIDEŠIMT PIRMOSIOS LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS NUOSTATŲ ĮGYVENDINIMO PLANO PROJEKTO

Vaistų gamintojų asociacija (toliau – **VGA** arba **Asociacija**) susipažinusi su XXI Vyriausybės programa bei viešosioms konsultacijoms pateiktu derinti Dvidešimt pirmosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano projektu (toliau – **Projektas**), siekdama plėtoti konstruktyvumą bei atvirumu grįstą socialinę partnerystę, atliepdama kvietimą socialiniams partneriams teikti nuomonę dėl Projekto, teikia savo siūlymus.

Aktualios Vyriausybės programos nuostatos:

*„255. Gerinsime inovatyvių vaistų prieinamumą, **tobulinsime vaistų stebėjimo ir kompensavimo mechanizmą. Vystysime į paciento poreikius orientuotą vaistų politiką, daug dėmesio skirsime sutarčių dėl vaistinių preparatų kompensavimo sudarymo tobulinimui bei inovatyvių kompensavimo modelių plėtrai.**“*

Pažymime, kad sprendžiant minėtas problemas būtina esamus iššūkius vertinti kompleksiskai. Norint didinti inovatyvių kompensuojamųjų vaistų prieinamumą bei spręsti kylančius tiekimo sutrikimus, privalu iš naujo įvertinti aštuonioliktosios Vyriausybės (2020-2024 m.) įvestus visų kompensuojamųjų vaistų kainynų sudarymo pakeitimus, nustatyti kokią jie įtaką turėjo vaistų prieinamumui bei pasikartojantiems vaistų tiekimo sutrikimams.

Ši išvada yra pagrindžiama nepriklausomų institucijų vertinimu. 2023 m. gruodžio 1 d. Valstybės kontrolės atliktoje Vaistų prieinamumas gyventojams valstybinio audito ataskaitoje konstatuota, kad nuo 2023 m. liepos mėn. taikant naujus kompensuojamųjų vaistų kainodaros reikalavimus, ryškėja vaistų prieinamumo mažėjimas. Esama vaistinių preparatų kainodara silpnina konkurenciją bei mažina rinkos patrauklumą, o tai savo ruožtu lemia mažesnę vaistų pasiūlą, kurių ankstyvas ir konkurencingas atėjimas į rinką padeda taupyti PSDF lėšas bei užtikrina vaistų prieinamumą pacientams, o taip pat tai reiškia, kad ši situacija lemia finansinę įtampą sveikatos sistemoje ir riboja galimybę pacientams gauti naujesnius, efektyvesnius gydymo būdus.

Atkreipiamas dėmesys į ženkliai padidėjusį vaistinių preparatų tiekimo sutrikimų skaičių: viso per 2025 m. yra deklaruota 1 389 skirtingų kompensuojamųjų vaistų tiekimo sutrikimų, kai tuo tarpu 2022 m. buvo fiksuotas 1 087 vaistų tiekimo sutrikimas. Tai ne tik pacientų skaičius, susidūrusių su poreikiu keisti vaistus, gydymą, bet ir papildomi kaštai sveikatos apsaugos sistemai, ilgėjančios eilės sveikatos priežiūros įstaigose. Taip pat pažymėtina, kad atskirose vaistų grupėse mažėja tiekėjų skaičius. 2026 m. pirmo pusmečio kompensuojamųjų vaistų kainyne daugiau nei pusėje generinių grupių belikę po 1–2 gamintojus. Dar daugiau, trečdalyje generinių kainyno grupių liko tik 1 gamintojas ir ši tendencija tik auga.

Taigi, manytina, jog siekiant spręsti šias problemas yra būtina sudaryti sąlygas veiksmingai konkurencijai generinių vaistinių preparatų segmente, kas leistų padidinti bendrą gamintojų skaičių kompensuojamųjų kainyne: visų pirma, būtina panaikinti generinių vaistinių preparatų bazinių kainų „iššaldymą“.

1. Siūlymas:

„Atsisakyti kompensuojamųjų vaistinių preparatų bazinių kainų įšaldymo tolesnio taikymo.“

Sprendžiant aukščiau minėtas problemas taip pat siūlytina svarstyti ir kitas kompensuojamųjų vaistinių preparatų kainodaros priemones, kurios leistų didinti vaistų prieinamumą gyventojams, kaip kad galimybę nustatyti jog ne mažiau du gamintojai būtų įtraukti į kompensuojamųjų vaistinių preparatų kainyną tam tikroje kompensuojamųjų vaistų grupėje, ir kitas kainodros ir kompensavimo mechanizmo gerinimo priemones.

Šiame kontekste verta paminėti, kad 2025 m. rugsėjo mėn. duomenimis, vidutinės vaistinės išleidžiamos lėšos vienam gyventojui kompensuojamiesiems receptiniams vaistams per mėnesį sudaro vos 4 proc. jo išlaidų. Iš dalies Tačiau augančios išlaidos turi ir neigiamą pusę – kasmet Lietuvoje sunaikinama apie 35 tonos nepanaudotų vaistų. Taigi, kyla pagrįstas klausimas dėl racionalaus PSDF naudojimo ir tinkamo finansinės naštos pasidalinimo tarp gyventojo ir valstybės.

2. Siūlymas:

„Vadovaujantis geriausia tarptautine praktika peržiūrėti bei iš naujo įvertinti šiuo metu taikomą generinių vaistinių preparatų kainodaros reguliavimą.“

Vaistų politikos gairėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2017 m. rugpjūčio 28 d. įsakymu Nr. V-1008 „Dėl Vaistų politikos gairių patvirtinimo“, viena iš vaistų politikos krypčių – didinti pagrįstą generinių ir biopanašių vaistų suvartojimą lyginant su visais suvartotais vaistais (22.6 p.), kurių rezultato vertinimo kriterijus – generinių ir biopanašių vaistų vartojimo didėjimas (25.2 p.). Pažymėtina, kad generiniai ar biologiškai panašūs vaistai yra tinkama ir efektyvi alternatyva originaliems preparatams, siekiant mažinti paciento gydymo kainą, optimizuoti PSDF lėšų panaudojimą ir plėsti pacientų galimybes gauti reikiamą gydymą. Tokia praktika yra plačiai taikoma ES valstybėse, kuriose generinių vaistų naudojimas atveria kelią inovatyviems gydymo metodams ir leidžia pasiekti geresnius išgyvenamumo rodiklius.

Itin reikšminga priemonė didinant pacientų gydymą yra vaistų prieinamumas – generinių ir biologiškai panašių vaistų įtraukimas į gydymo praktiką. Lietuvoje generiniai vaistai jau sudaro reikšmingą rinkos dalį, tačiau jų panaudojimo potencialas vis dar nėra pakankamai išnaudojamas. Dėl ribotos konkurencijos kai kuriose vaistų grupėse kainos išlieka aukštos, o pacientams ir gydymo įstaigoms tenka priimti sprendimus esant ribotam kompensuojamųjų vaistų pasirinkimui. Aktyvesnis generinių ir biologiškai panašių vaistų naudojimas didintų konkurenciją tarp gamintojų, mažintų vaistų kainas ir finansinę naštą sveikatos sistemai, sudarytų sąlygas plėsti kompensuojamųjų vaistų sąrašą ir užtikrintų stabilesnį tiekimą. Be to, dėl mažesnės generinių ir biopanašių vaistų kainos daliai pacientų atsirastų galimybė gauti papildomas ar individualizuotas terapijas, o gydymo įstaigos galėtų efektyviau planuoti resursus.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlome Projektą papildyti priemone, skirta racionaliam ir atsakingam PSDF biudžeto naudojimui, numatant generinių ir biologiškai panašių vaistų prioritetinį skyrimą naujiems pacientams tais atvejais, kai jie užtikrina lygiavertę klinikinę naudą. Toks modelis leistų efektyviau panaudoti PSDF lėšas, stiprintų konkurenciją vaistų rinkoje, didintų pacientų prieinamumą prie gydymo ir sudarytų galimybes sutaupyti lėšas reinvestuoti į inovatyvių vaistų kompensavimą bei naujų gydymo galimybių prieinamumo didinimą.

3. Siūlymas:

„Parengti ir įgyvendinti sprendimus, skatinančius generinių ir biologiškai panašių vaistų prioritetinį skyrimą naujiems pacientams, kai jie užtikrina lygiavertę klinikinę naudą, siekiant racionaliai naudoti PSDF lėšas, didinti gydymo prieinamumą ir užtikrinti tvarų inovatyvių vaistų finansavimą.“

Pagarbiai,
Genutė Voverienė